

Is er sprake van dyslexie; werkwijze Protocol Leesproblemen en Dyslexie

Op de Da Costaschool wordt gewerkt volgens het Protocol Leesproblemen en Dyslexie (Expertisecentrum Nederlands, 2011); een instrument ontwikkeld om leerkrachten te helpen bij het herkennen en aanpakken van leesproblemen en dyslexie.

Op onze school bieden wij de leerlingen kwalitatief goed lees- en spellingonderwijs. Met behulp van landelijk genormeerde toetsen (Cito) volgen wij de didactische ontwikkeling van onze leerlingen nauwgezet. We signaleren en begeleiden leerlingen met lees- en spellingproblemen waar mogelijk. Ondanks het bieden van intensieve en taakgerichte ondersteuning blijkt een kleine groep leerlingen (4-10 %) een grote en hardnekkige achterstand te hebben op technisch lezen/spelling in vergelijking met de ontwikkeling die ze laten zien op andere vakgebieden (rekenen en begrijpend lezen). Bij deze leerlingen ontstaat het vermoeden van dyslexie.

Na iedere toetsperiode wordt bij deze leerlingen bekeken welke begeleiding nodig is en of zij, na een periode van goed onderwijs en intensieve begeleiding, in aanmerking komen voor diagnostisch onderzoek.

Na drie achtereenvolgende hoofdmeetmomenten* kunnen ouders, op advies van de school, bij een vermoeden van ernstige dyslexie hun kind aanmelden voor diagnostiek en behandeling, vergoed door de zorgverzekeraar

In het kort kan worden gezegd dat een leerling voor doorverwijzing naar de zorg in aanmerking komt als:

1. de scores op de 3 hoofdmetingen waren:
- lezen: E-score (laagste 10%)

OF

- lezen: D-score (laagste 16%)
- spelling: E-score (laagste 10%)
2. begeleiding voldeed aan kenmerken van effectief handelen

In uitzonderlijke gevallen kan een kind ook in aanmerking komen voor de vergoede zorg bij twee hoofdmetingen en één tussenmeting**. Deze uitzondering geldt voor kinderen met een erfelijke aanleg voor dyslexie (een dyslectische ouder), of voor kinderen die bij de eerste hoofdmeting al een forse lees- en spellingproblematiek hebben (E- scores voor zowel lezen als spelling).

* een hoofdmeting is een meting die plaatsvindt op het moment waarop de toets genormeerd is. De afnameperiode voor deze toetsen is januari/februari en mei/juni. De eerste hoofdmeting waarop een leerling leesuitval laat zien, geldt als hoofdmeting. Dit kan halverwege groep 3 zijn, eind groep 3, maar ook later.

** voor tussenmetingen geldt dat gebruik wordt gemaakt van de midden normering (M) bij afname in november t/m maart en van de eind normering (E) bij afname in april t/m oktober.

Het Protocol Dyslexie Diagnostiek & Behandeling (voor de zorg) stelt eisen aan de informatie die moet worden aangeleverd over het voortraject op school. De school levert het leerling-dossier aan dat nodig is voor aanmelding. Een dossier, voorzien van een argumentatie voor het vermoeden van ernstige dyslexie en getekend namens het bevoegd gezag van de school is een noodzakelijke voorwaarde om voor vergoede zorg in aanmerking te komen. Daarnaast wordt aan ouders gevraagd een intakevragenlijst in te vullen en te zorgen voor de benodigde identiteitspapieren. Wanneer een leerling vervolgens de diagnose ernstige dyslexie krijgt en een behandelindicatie voor vergoede dyslexiebehandeling begint voor ouders en leerling een intensief en langdurig begeleidingstraject, waarbij onder andere vier keer per week thuis geoefend moet worden. Vanaf 2015 is het wel van belang dat de verantwoordelijke gemeente, waar de leerling woont, toestemming geeft voor dyslexiezorg of een huisarts rechtstreeks doorverwijst.

Indien er een vermoeden van dyslexie bestaat, neemt de RT' er onderstaande toetsen af.

* Leesvoorwaarden (bij lln. met een dle < 7)

* Brus EMT

* Klepel (2 minuten) Dit is een test met onzinwoorden.

* AVI-kaarten

* PI-dictee.

Het HCO-scoreformulier, alsmede een kopie van het ruwe scoringsmateriaal wordt aangeboden aan de psychologe van het HCO. Deze analyseert en interpreteert de toetsresultaten. Vervolgens worden er handelingsadviezen gegeven die worden verwerkt in een handelingsplan. Er dient tenminste een half jaar geremedieerd te worden. Van de geboden hulp moet een logboek worden bijgehouden. Hierin wordt aangegeven welke hulp er wanneer geboden is.

Na een periode van 6 tot 10 maanden intensieve remediering kan men het criterium van hardnekkigheid aantonen d.m.v. opnieuw afnemen van de volgende toetsen:

* Brus EMT

* Klepel (2 minuten)

* AVI-kaarten

* PI-dictee

Deze toetsen worden ook geanalyseerd en geïnterpreteerd door de psychologe. Er kunnen nu 3 procedures plaatsvinden:

- De leerling heeft gering geprofiteerd van de extra geboden hulp. Er zijn duidelijk aanwijzingen voor dyslexie. Er wordt een individueel onderzoek t.b.v. een dyslexieverklaring geadviseerd, al dan niet vergoed door de zorgverzekeraar.

- De leerling gaat goed vooruit, maar er blijven aanwijzingen voor dyslexie aanwezig. Er wordt voorzetting van het handelingsplan geadviseerd.

- De leerling scoort op leeftijd overeenkomstig niveau en heeft nagenoeg geen problemen meer met lezen en spellen. In een dergelijk geval wordt het dossier gesloten en vindt er geen onderzoek plaats.

Bij de aanvraag van het individueel onderzoek (niet vergoed door zorgverzekeraar) t.b.v. de dyslexieverklaring worden de gegevens van de controlemeting aangevuld met:

* aanvraagformulier onderzoek

* de reguliere vragenlijsten voor school en ouders

* vragenlijst voor ouders indien men denkt aan dyslexie

* vragenlijst voor leerkrachten indien men denkt aan dyslexie

* opstel

* een stukje overschrijfwerk

De psychologe zal het onderzoek afnemen. Er wordt altijd een intelligentiemeting gedaan. Is er eerder (korter dan een jaar geleden) , een intelligentietest gedaan, dan vindt er geen test plaats. Er worden o.a. toetsen voor fonologische verwerking afgenomen. Alle gegevens worden vervolgens geïnterpreteerd en de diagnose dyslexie wordt al dan niet gesteld. Tot slot wordt de dyslexieverklaring afgegeven.

TOETSING EN DYSLEXIE OP DE DA COSTASCHOOL

Het Cito adviseert om alle leerlingen de toetsen onder dezelfde omstandigheden te laten maken. Alleen dan geven deze metingen een zuiver beeld, zodat een optimale vergelijkbaarheid van de resultaten van leerlingen met die van andere kinderen in hun groep en met de normgroep verkregen wordt.

Er kunnen omstandigheden zijn die het noodzakelijk maken om voor kinderen met een dyslexieverklaring toch bepaalde aanpassingen te doen. Op de Da Costaschool komen alleen kinderen bij wie sprake is van ernstige dyslexie en in het bezit zijn van een dyslexieverklaring (en waarvan school een kopie in bezit heeft) voor een aangepaste afname van een toets in aanmerking. Het betreft hier kinderen die een lage D- of E- score behalen op hun CITO toets voor lezen en/of spelling.

Onder aanpassing wordt verstaan het vergroten van de toets op A3 formaat en het bieden van extra tijd. Ook kan het noodzakelijk zijn om voor de computer als hulpmiddel te kiezen. Kinderen kunnen dan een voorgelezen- of een digitale versie van de toets maken. De school overlegt hierover met het kind en doet eventueel een voorstel voor een aangepaste afname; niet alle kinderen ervaren namelijk dezelfde problemen met dyslexie. Het toestaan van een aanpassing kan dus per leerling verschillen en is altijd een gewogen besluit waarbij het advies van Cito is meegenomen.

Wij vermelden op het Onderwijskundig Rapport richting het Voortgezet Onderwijs dat toetsing op aangepaste wijze heeft plaatsgevonden

Werkwijze Protocol Ernstige RekenWiskunde-problemen en Dyscalculie

Het Protocol Ernstige RekenWiskunde- problemen en Dyscalculie (ERWD) biedt een stappenplan voor passend rekenwiskundeonderwijs. Het protocol biedt handreikingen voor de preventie van rekenwiskunde problemen. Er staan richtlijnen in om problemen vroegtijdig te signaleren en te verhelpen. Het doel is om de kwaliteit van de begeleiding van leerlingen met ernstige rekenwiskunde problemen of dyscalculie te verhogen.

Het Protocol ERWD richt zich op het rekenwiskunde-onderwijs aan alle leerlingen in de leeftijd van 4 tot 12 jaar in het basisonderwijs, het speciaal basisonderwijs en het speciaal onderwijs. Ook de Da Costaschool hanteert dit protocol.

Mocht een leerling ondanks extra inzet weinig tot geen vooruitgang boeken en blijf geven van hardnekkige problemen in de verwerving van kennis en vaardigheden op het gebied van rekenen/wiskunde en eveneens uiting geven van een lage toetsscore op een gestandaardiseerde rekentest (en niet als gevolg van bv. een laag IQ of ontwikkelings- en gedragsstoornissen) dan kan er sprake zijn van de zogenoemde ernstige rekenwiskunde-problemen en/of dyscalculie. De problemen zijn hardnekkig en de rekenwiskundige ontwikkeling van de leerling kan daardoor stagneren.

In dit geval zijn er extern onderzoek, b.v. door rekenexperts van het Haags Centrum voor Onderwijs (HCO) en intensieve deskundige begeleiding noodzakelijk. Wij noemen de ernstige problemen hardnekkig als de leerling gedurende een half jaar, ondanks deze deskundige begeleiding, niet of nauwelijks aantoonbaar vooruitgang laat zien. In deze situatie spreken we van dyscalculie. Voor een uitgebreidere beschrijving van deze stappen (intern en extern onderzoek) gaan we uit van onderstaand landelijk protocol.

De Da Costaschool baseert zich op de fasen in onderwijsbehoeften bij het leren rekenen zoals genoemd in bovenstaand landelijk protocol. Hierbij worden de fasen gekoppeld aan de kleuren *groen, geel, oranje en rood*.

Groen: een normale rekenwiskundige ontwikkeling. De onderwijsbehoeften zijn niet specifiek.

Geel: er doen zich in de ontwikkeling geringe reken-wiskunde problemen voor op deelgebieden. Op die deelgebieden ontstaan specifieke onderwijsbehoeften.

Oranje: er doen zich ernstige reken-wiskunde problemen voor, die in principe door deskundige begeleiding oplosbaar zijn binnen de school. Er is sprake van specifieke onderwijsbehoeften op het gebied van rekenen – wiskunde.

Rood: er dopen zich ernstige en hardnekkige reken-wiskunde-problemen voor, die in principe zijn te begeleiden binnen de school, maar waarbij mogelijk externe ondersteuning gewenst is. De specifieke onderwijsbehoeften op het gebied van rekenen-wiskunde zijn structureel.

TOETSING EN DYSCALCULIE OP DE DA COSTASCHOOL

Bij dyscalculie gaat het om ernstige en hardnekkige problemen met het leren en vlot/accuraat oproepen/toepassen van rekenwiskundekennis. Als een kind over een langere periode een E- score heeft en minstens een half jaar een aangepast programma op eigen niveau volgt, zonder dat het aantoonbare vooruitgang boekt, wordt het aangemeld voor extern diagnostisch onderzoek. Er is geen simpele test die uitspraken doet over het wel of niet bestaan van dyscalculie. Dit betekent dat er door een bevoegde deskundige onderzoek zal moeten worden gedaan.

Ook hier kunnen er omstandigheden zijn die het noodzakelijk maken om voor kinderen met een dyscalculieverklaring toch bepaalde aanpassingen te doen. Onder aanpassing wordt verstaan het vergroten van de toets op A3 formaat. Ook kan het noodzakelijk zijn om voor de computer als hulpmiddel te kiezen. Kinderen kunnen dan een voorgelezen- of een digitale versie van de toets maken.

Voor een aangepaste afname van een toets komen alleen die kinderen in aanmerking bij wie sprake is van ernstige rekenproblemen. Het betreft hier kinderen die een lage D- of E- score behalen op hun CITO toets voor rekenen/wiskunde over een langere periode, zodat hardnekkigheid van het probleem en de achterstand aantoonbaar is.

Alleen als aannemelijk gemaakt kan worden dat kinderen niet goed op de gangbare wijze getoetst kunnen worden, wordt gebruik gemaakt van een vergrote of een voorgelezen- of digitale versie. Wij vermelden in dat geval op het Onderwijskundig Rapport richting het Voortgezet Onderwijs dat toetsing op aangepaste wijze heeft plaatsgevonden.